

Til Familie og kulturkomiteen

Familie-kultur@stortinget.no

Oslo 31.01.2018

Høringsinnspill fra Norsk Fosterhjemsforening: Forslag til lov om endringer i barnevernloven mv (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre) Prop 169L (2016-2017)

1. innledning

Norsk Fosterhjemsforening viser til Prop. 169 L som er til behandling i komiteen - proposisjonen som foreslår endringer i eksisterende barnevernlov.

Norsk Fosterhjemsforening hadde dessverre ikke anledning til å møte opp til muntlig høring, og vi sender derfor i stedet dette høringsinnspillet.

Mens NOU 2016:16 kom med forslag til en helt ny barnevernlov, har departementet i denne omgang tatt ut enkelte prinsipper fra NOU-en og fremmet som endringer i eksisterende barnevernlov. Norsk Fosterhjemsforening forstår at regjeringen etter hvert vil komme tilbake med et samlet forslag til ny lov som ser flere pågående prosesser i sammenheng.

2. Innspill fra et fosterhjemspektiv

Norsk Fosterhjemsforening vil basere sitt innspill ut i fra et fosterhjemspektiv.

Norsk Fosterhjemsforening er den største aktør innen fosterhjemsområdet med 19 fylkesforeninger og representerer rundt 3800 fosterfamilier, som har ett eller flere fosterbarn, og evt egne barn.

Norsk Fosterhjemsforening er en aktiv pådriver for å heve kvaliteten på alle plan innen fosterhjemsomsorgen. I foreningens faglige råd sitter personer med høy kompetanse på området. Norsk Fosterhjemsforening har en egen rådgivningstjeneste og utgir tidsskriftet Fosterhjemskontakt med 4500. eksemplarer 6 ganger årlig.

Norsk Fosterhjemsforening anser det beklagelig at endringer i barnevernloven ikke har regler som forbedrer barnets og fosterforeldres rettssikkerhet innen fosterhjemsområdet.

Norsk Fosterhjemsforening anmoder om at lovgiver ivaretar fosterhjemmets behov i de kommende lovreguleringer av barnevernsområdet. I dag er fosterhjem og barnets situasjon i fosterhjemmet lite

ivaretatt rettslig. Dette til tross for at fosterhjemmet er det sted hvor plasserte barn skal få sin trygghet og omsorg.

Rundt 80 – 90 prosent av plasserte barn i barnevernet bor i fosterhjem. Det er i fosterhjemmet barnet i hovedsak får sin omsorg og beskyttelse. Mange plasserte barn vil bo i fosterhjem hele sin barndom og ungdom. Omsorgen i fosterhjem hviler i dag på et svakt rettslig fundament så vel for barnet som for barnets omsorgsgivere og erstatningsforeldre, fosterforeldrene.

Hverken foreliggende forslag, NOU 2016:16 med utkast til ny barnevernlov, eller mandat for den NOU som skal ha en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsomsorgen ivaretar forbedret rettssikkerhet for barn og fosterhjem. Dette er oppsiktsvekkende og Norsk Fosterhjemsforening ber Familie- og kulturkomiteen om å ta tak i dette forholdet. Fosterhjemmet er av avgjørende betydning for barnet som plasseres, og barnevernloven må ta konsekvens av dette å lovregulere forhold som er av betydning for fosterhjemmets mulighet for å gi fosterbarnet trygghet og omsorg.

Norsk Fosterhjemsforening anser det som viktig at man skifter perspektiv på fosterforeldre fra å se på dem som barnevernstjenestens forlengede arm og avtalepart og over til å se på dem som erstatningsforeldre for fosterbarnet. Dette fordi det er rollen som omsorgsperson og familie som er sentral. Følgen av dette må være at fosterhjemmet må utstyres med lovbeskyttede rettigheter som gjør at det best mulig kan ivareta oppgaven med å gi barnet kjærlighet, beskyttelse, omsorg og muligheter for utvikling.

3. Kommentarer til lovforslaget

I det følgende vil vi kommentere enkelte punkter i lovforslaget.

Norsk Fosterhjemsforening støtter lovforslaget. Imidlertid savner vi at man ivaretar regulering av fosterbarnets stilling i fosterhjemmet.

§ 1-1 Lovens formål

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

Forslag: loven må også regulere fosterbarnets rett til trygghet og omsorg i fosterhjemmet.

§ 1-5 Barnets rett til nødvendige barneverntiltak

Barn har rett til nødvendige tiltak etter loven når vilkårene for tiltaket er oppfylt.

Norsk Fosterhjemsforening støtter at barnevernloven blir en rettighetslov med barnet som rettighetssubjekt.

Forslag: Norsk Fosterhjemsforening ber om at lovforslaget suppleres med konkrete lovfestede rettigheter for barn og fosterforeldre innen fosterhjemmet slik at det blir en realitet at barnet opplever trygghet og omsorg mens det er i barnevernets omsorg.

Barnets omsorg i fosterhjemmet hviler i dag på et svakt rettslig fundament; det beror på kontraktsforholdet mellom barnevernstjenesten og fosterforeldre. Denne kontrakten gir ofte dårlige rettigheter for fosterforeldrene.

Fosterforeldre står svakt ved at de ikke har noen klagerett, hverken i forhold til egne rettigheter eller i forhold til å ivareta barnets beste. Ved manglende etterlevelse av kontrakten fra barnevernstjenesten foreligger det ingen klageadgang eller reell sanksjonsmulighet. Dette får igjen betydning for fosterbarnet og dets mulighet for trygg og stabil omsorg.

Når fosterforeldrene står svakt står også fosterbarnet svakt. Hverken fosterforeldre eller fosterbarn har noen rettslig beskyttelse mot at barnevernstjenesten sier opp kontrakten eller ikke forlenger den. Dette kan for eksempel skje hvis barnevernstjenesten er uenig med fosterforeldre. Barns rett til omsorg og beskyttelse beror altså på barnevernstjenestens (saksbehandlers) vurdering og er ikke gitt selvstendig rettslig innhold.

Hverken fosterforeldre eller barnet har klagerett til noen instans dersom forutsetning for kontrakt brytes, eller ikke forlenges. Det samme dersom ikke forsterkning/ frikjøp gis. Beslutning om å gi forsterkning anses ikke som enkeltvedtak, og hverken fosterbarn eller fosterforeldre kan påklage dette. Om fosterforeldre ikke får veiledning og oppfølging har hverken barn eller fosterforeldre noe mulighet for å få oppfylt sitt krav på dette. Det er høyst teoretisk å skulle gå til domstolene for å få hjelp til dette, selv om det er det som fosterhjemskontrakten legger opp til.

§ 1-6 Barnets rett til medvirkning

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon.

Norsk Fosterhjemsforening støtter forslaget. Det er imidlertid mange eksempler innen fosterhjemmsorgen på at fosterbarnet ikke blir hørt. Skal barnets rett til å bli hørt bli effektiv, må fosterforeldrene få en rett til å tale barnets sak og også få en selvstendig klagerett.

§ 1-7 Barnevernets plikt til å samarbeide med barn og foreldre

Barnevernet skal utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre.

Norsk Fosterhjemsforening støtter forslaget men anser at slik samarbeidsplikt også må omfatte fosterforeldre. Foreningen får ofte tilbakemelding fra fosterforeldre som opplever samarbeidsproblemer med barnevernet.

Norsk Fosterhjemsforening ber om at det også inntas i lovutkastet en plikt for barnevernstjenesten til å utvise respekt og plikt til samarbeid også i forhold til barnets fosterforeldre og barnet i fosterfamilien. Norsk Fosterhjemsforening anser at barnet og fosterfamilien har rett til familieliv og ivaretagelse av deres relasjon. Mange fosterbarn bor lenge i fosterfamilier, men kan oppleve å bli flyttet, nærmest på dagen, uten ivaretagelse av etablerte relasjoner dem imellom, og uten at fosterforeldre opplever respekt og samarbeid.

§ 4-3 nytt sjette ledd skal lyde:

Avgjørelser om å henlegge saken etter en undersøkelse, skal regnes som enkeltvedtak.

Norsk Fosterhjemsforening støtter forslaget. Norsk Fosterhjemsforening anser også at en rekke beslutninger som gjelder fosterhjem må gjøres til enkeltvedtak, bla frikjøp, veiledning, avlastning. I dag er dette kun basert på kontrakt. Rådgivningstjenesten i Norsk Fosterhjemsforening får mange eksempler på at kontraktsvilkår ikke etterleves. Fosterhjem har heller ingen klagemulighet.

§ 4-16 *Oppfølging av vedtak om omsorgsovertakelse*

Barnevernstjenesten har etter omsorgsovertakelsen et løpende og helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet, herunder et ansvar for å følge utviklingen til barnet og foreldrene. *Barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet.* Barnevernstjenesten skal, der hensynet til barnet ikke taler imot det, legge til rette for samvær med søsken. Barneverntjenesten skal kort tid etter omsorgsovertakelsen kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barnevernstjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser. *Der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal barnevernstjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet, jf. § 4-21.*

Norsk Fosterhjemsforening anser at siste setning bør utgå. Barnevernstjenesten må hele tiden jobbe ut ifra hensynet til barnets beste. Det som uttrykkes i lovteksten er nødvendigvis ikke forenelig med barnets beste. I høringsrunden var det flere høringsinstanser som ønsket at setningen om tilbakeføring fjernes, og anså at det kunne lede til feil fokus. Selv om departementet har nyansert setningen om tilbakeføring i forhold til utvalgets forslag, så anser Norsk Fosterhjemsforening fortsatt at setningen bør utgå.

§ 4-22 nytt tredje ledd skal lyde:

Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Barneverntjenesten skal ved slike vurderinger legge til rette for bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolvering, dersom det er hensiktsmessig.

Norsk Fosterhjemsforening foreslår at det bør fremgå av første setning en tilføyelse; «dersom dette er til barnets beste. Det er mange tilfeller hvor det kan være til barnets beste å bli plassert i familie eller nettverk. Det er også en del tilfeller hvor dette ikke er til barnets beste. Slekt og nettverk har ofte ikke den mentale forberedelsestiden eller opplæringstiden som andre fosterfamilier har. Ofte har man et ønske om å hjelpe, og trår til i vanskelige situasjoner ut ifra egen samvittighet, men uten at man har tatt inn over seg de store konsekvenser et fosterhjemsoppdrag har, og at dette ansvaret ofte gjelder livet ut.

§ 6-3 a *Krav til begrunnelse*

Det skal fremgå av vedtaket hva som er barnets synspunkt, og hvilken vekt barnets mening er tillagt. Hvordan barnets beste er vurdert skal også fremgå av vedtaket.

Norsk Fosterhjemsforening peker på at det er viktig og nyttig at barnevernstjenesten forpliktes til å protokollere dette. Mange vedtak som barnevernstjenesten treffer, vil imidlertid ikke noen andre bli kjent med. Fosterforeldre får ofte ikke rett til innsyn i disse vedtakene, til tross for at fosterforeldrene er erstatningsforeldre for barnet. Hvem skal da ivareta barnets interesser og sikre at barnets mening tillegges vekt og at krav til dokumentasjon av barnets synspunkt ivaretas? Barnet er jo ofte i en situasjon hvor barnets egne foreldre ikke er i stand til å ivareta barnets interesser. Det er jo gjerne derfor barnet er flyttet til et fosterhjem. Norsk Fosterhjemsforening anbefaler derfor at fosterforeldre må få tilsendt vedtak som barnevernstjenesten treffer, og må ha rett til å påklage disse.

For Norsk Fosterhjemsforening

Med vennlig hilsen

Tove Wahlstrøm
Generalsekretær

Marianne Oftedal
Advokat og nestleder